

informatiebijeenkomst NRO-onderzoek

Perspectiefwisseling van leerkrachten in het omgaan met leerlinggedrag in de klas

Radboud University

Radboudumc
university medical center

Universiteit Leiden

The logo consists of a circular orange button with a slight 3D effect and a shadow. The word "AGENDA" is written in white, bold, uppercase letters across the center of the button.

AGENDA

1. Welkom en check-in door Peter Truijens
2. Toelichting op agenda en voorstelrondje
3. Miriam Walraven (Oberon) geeft informatie over procedure en NRO
4. Waarom is dit onderzoek belangrijk? Wouter Staal (hoogleraar) licht toe
5. Inhoud onderzoek: Astrid Ottenheim geeft toelichting op fasen onderzoek en onderzoeksvraag
6. Afspraken en afsluiting

Aanleiding onderzoek

- Ondanks krimp toename aantal ondersteuningsvragen / verwijzingen s(b)o
- Ongeveer 50% van arrangementen aanpak gericht op problematisch ervaren gedrag van een kind
- 75-80% van verwijzing jongens met externaliserend gedrag
- 50% van de leerkrachten voelt zich handelingsverlegen
- Stress door moeilijk leerlinggedrag en neerwaartse spiraal
- Frustratie leerkrachten: theorie bekend – aangereikte handvatten niet werkbaar

Call gedrag en passend onderwijs

Doel: praktijkgericht onderzoek rond thematiek gedrag en passend onderwijs

Belangrijke kenmerken:

- intensieve samenwerking tussen onderzoekers en praktijkprofessionals gedurende het gehele traject
- moet voldoen aan wetenschappelijke criteria voor onderzoekskwaliteit
- moet bruikbare producten voor onderwijsinstellingen opleveren
- driejarig onderzoek
- budget van maximaal €380.000,- per aanvraag
- subsidie is ter dekking van personele kosten en materiële kosten van het onderzoek

Tijdpad

6 november 2018
startaanvraag
ingediend

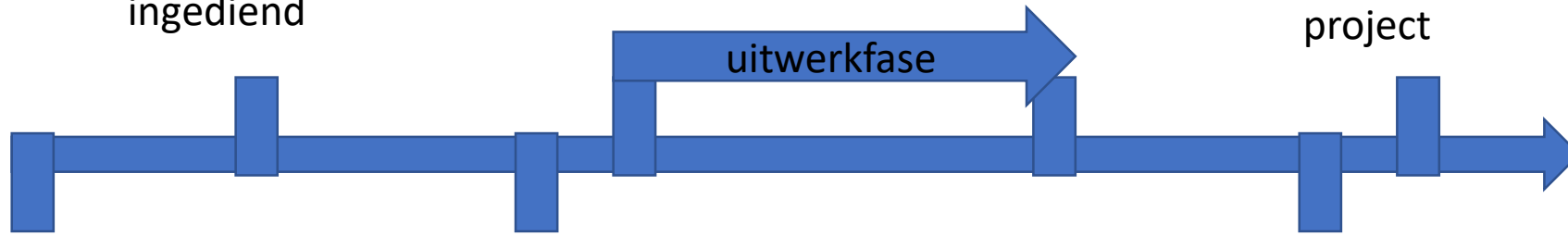
1 april 2019 start
uitwerkfase

31 okt 2019
indienen
uitgewerkt
voorstel

1 maart 2020
uiterlijke start
project

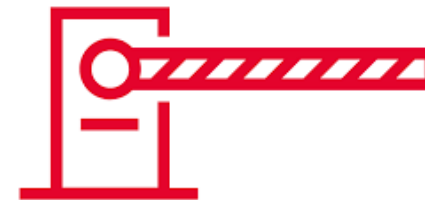
Voorjaar 2018
Call for proposals

21 maart 2019
Toekenning

1 februari 2020
Besluit/toekenning

Waarom een kinder- en jeugdpsychiater meedenkt

Universiteit Leiden

kinder- en jeugdpsychiatrie
karakter

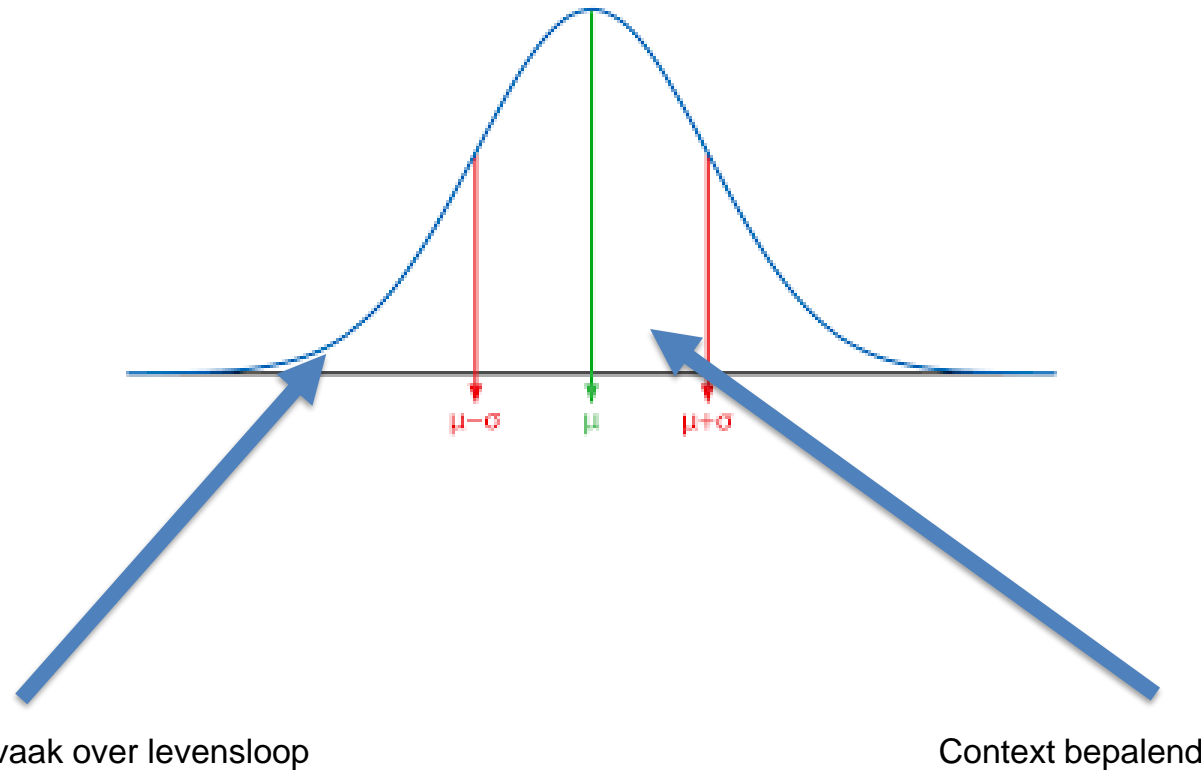
Radboudumc

Wouter Staal, November 2019

Psychische kwetsbaarheid

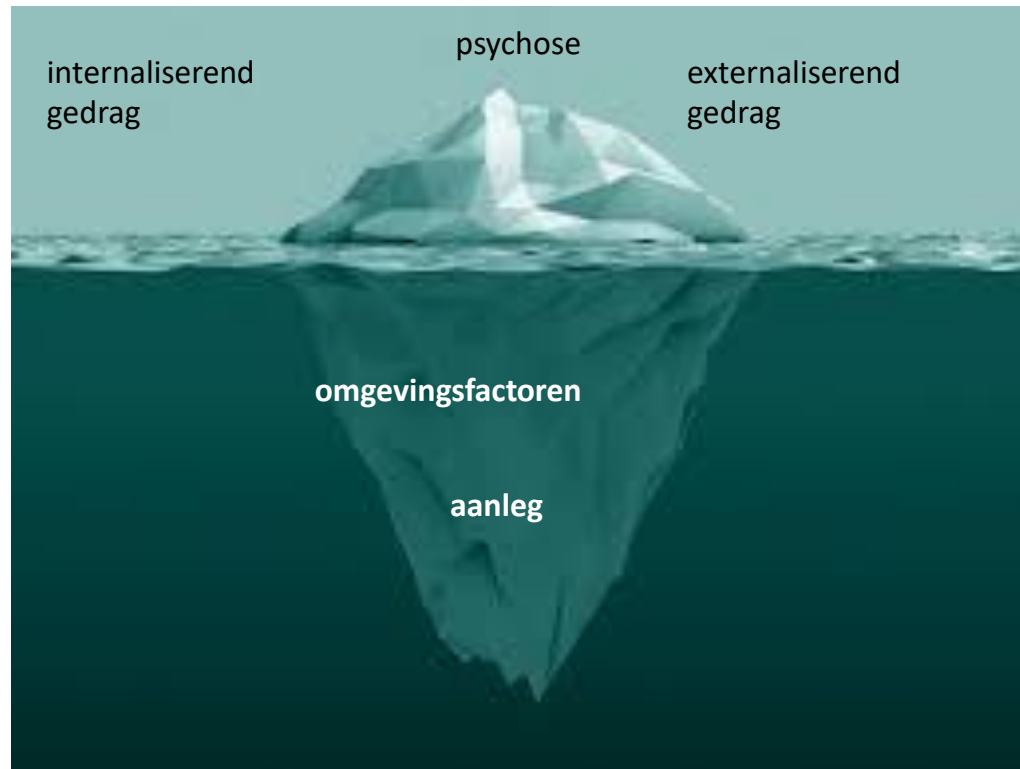
- Psychische kwetsbaarheid leidt niet altijd (of meestal niet) direct tot een stoornis
- De mate van psychische kwetsbaarheid varieert per individu
- Psychische kwetsbaarheid is sterk afhankelijk van aanleg
- Psychische kwetsbaarheid interacteert sterk met omgeving

Psychische kwetsbaarheid

Psychische kwetsbaarheid

klinische presentatie

p-factor

Psychische kwetsbaarheid

Hoge p-factor:

zwaardere genetische component
meer somatische comorbiditeit
meer neuro-cognitieve beperkingen
multidisciplinaire hulp noodzakelijk
raakt alle levensdomeinen
levensloop benadering

Gemiddelde p-factor:

genetische component in sterke interactie met omgeving
meer episodisch
neurocognitieve beperkingen in mindere mate aanwezig
vraagt om omgeving gerichte interventies: Primaire en Secundaire preventie

Psychische kwetsbaarheid

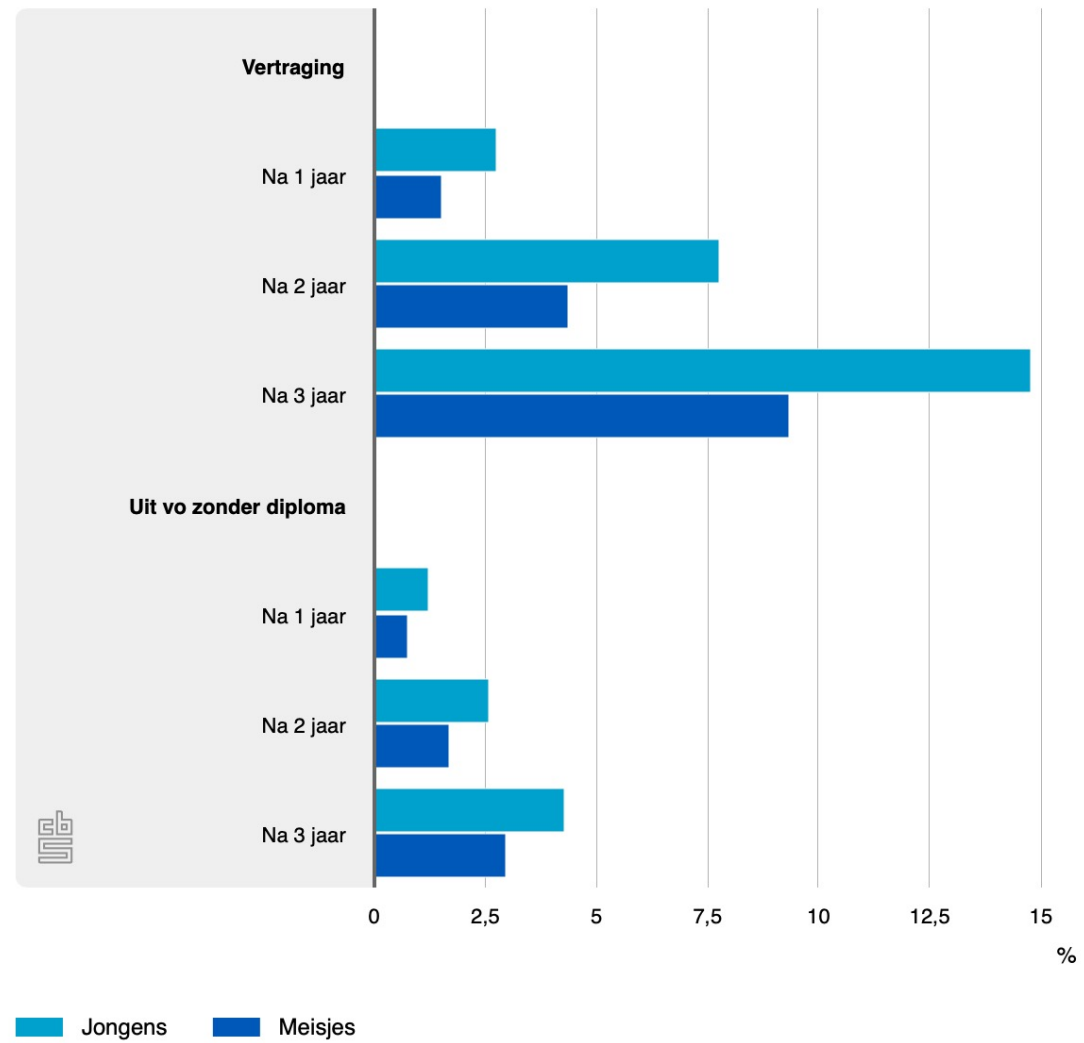
Psychische kwetsbaarheid

Primaire preventie, is preventie voordat een ziekte zich heeft ontwikkeld

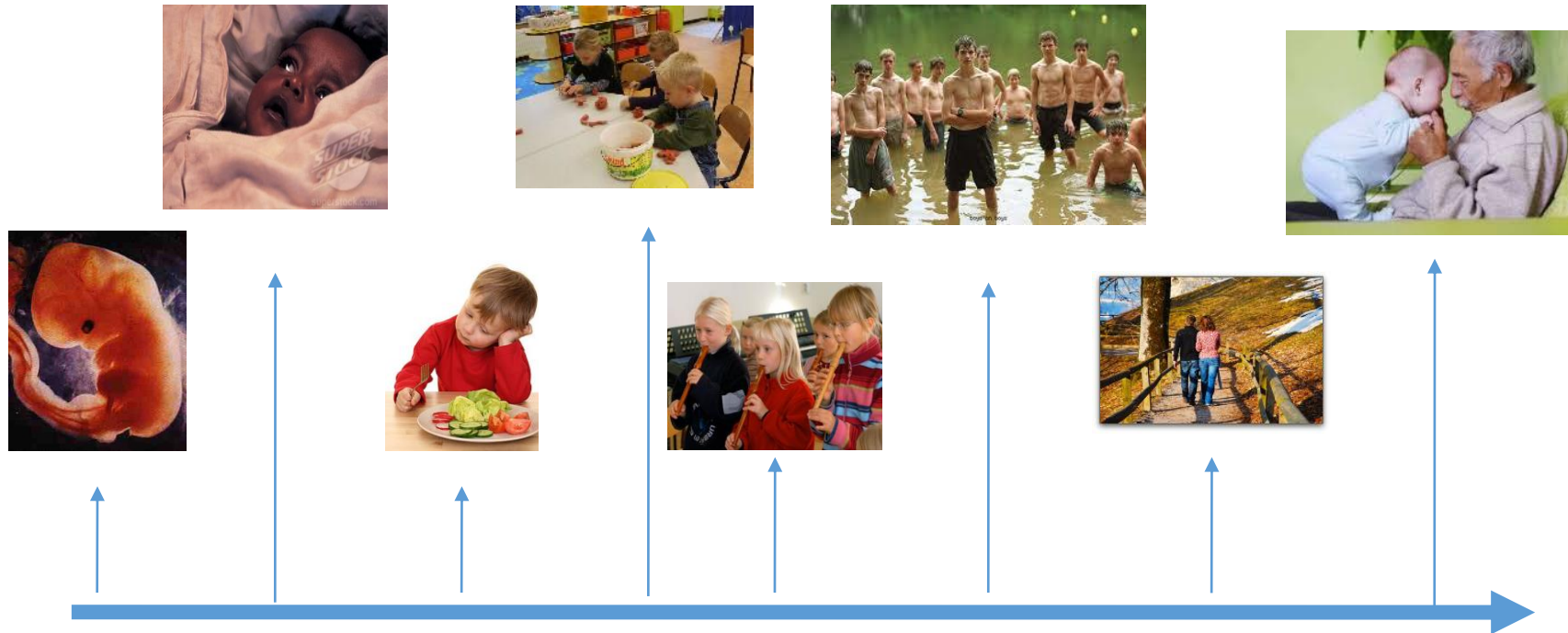
gezonde leefomgeving in de breedste zin van het woord:

- groene omgeving
- gezond dieet
- voldoende beweging
- beperkt gebruik van multimedia
- onderwijs, aangepast aan neurocognitieve en sociaal emotionele ontwikkeling
- onderwijs, rekening houdend met beïnvloedbare interacties

Situatie na start in de brugklas in schooljaar 2010/'11

Sociaal emotionele ontwikkeling gender, nature & nurture

Sociaal emotionele ontwikkeling

Ontwikkelingsfasen bouwen op elkaar voort!

kwetsbaarheid in transities en liminaliteit

kwetsbaarheid in transitie en liminaliteit

losmaken van de oude fase

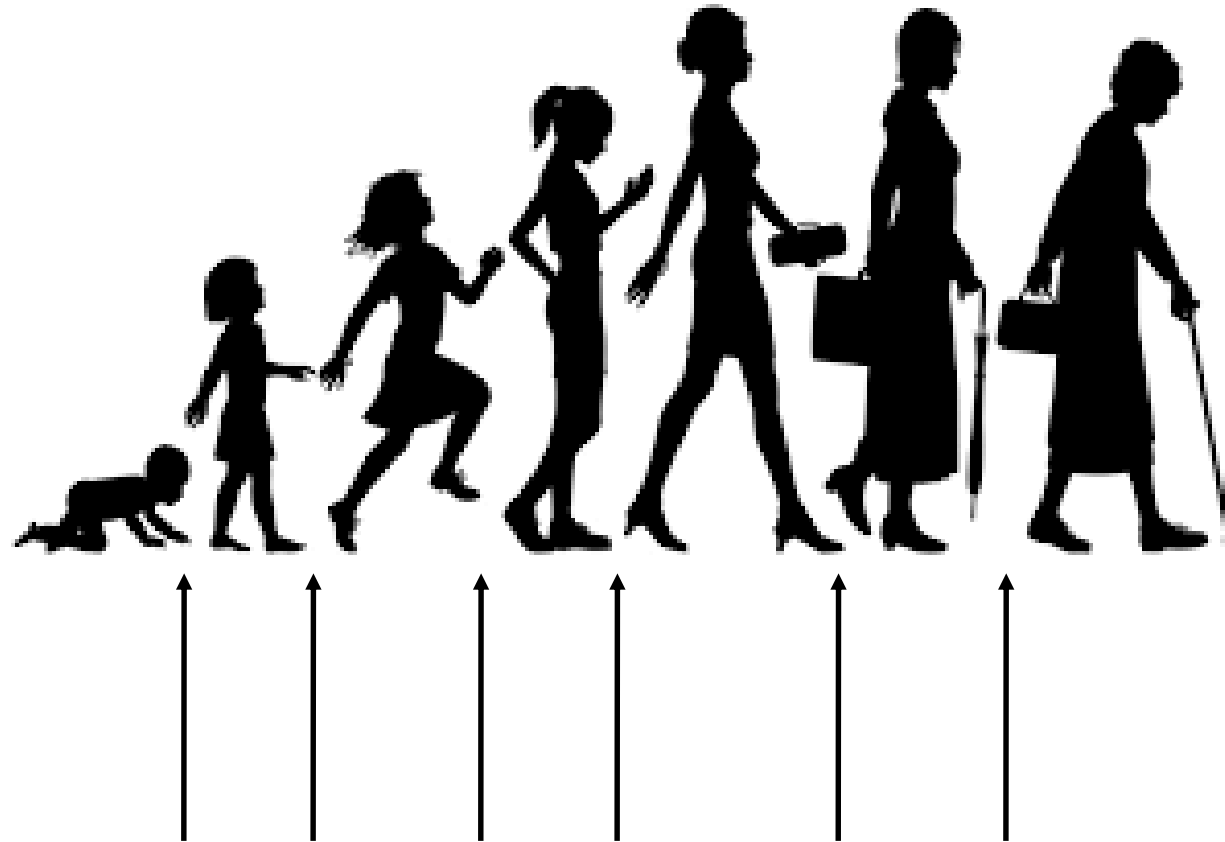
liminale fase: verlies van identiteit en status

nieuwe identiteit en herintreden

kwetsbaarheid in transitie en liminaliteit

kwetsbaarheid in transitie en liminaliteit

verhoogd kwetsbaar in transitie

TOT

VRAGEN?

Probleemschets, deel 1

Leerkrachten ervaren werkdruk door passend onderwijs, de zorg voor zorgleerlingen (Aob, 2019)

50% van de leerkrachten voelt zich onvoldoende deskundig in het omgaan met gedragsproblemen (Aob, 2019)

Toename gevoelde belasting bij leerkrachten niet te verklaren door een toename van het aantal gerapporteerde leerlingen met ondersteuningsbehoeften in de klas en de indicatie van toename in zorgzwaarte is zwak en niet consistent (Ledoux & Waslander 2019)

Probleemschets, deel 2

Gevolgen

- Stress bij kind, ouders, leerkracht(en)
- Vertraging ontwikkeling
- Negatieve invloed op sociale omgang in klas
- Negatieve spiraal
- Toename verwijzing
- Uitsluiting

Probleemschets, deel 3

Perspectiefname leerkrachten

- Egocentrisch perspectief (Epley et al, 2004)
- Actor-observer phenomenon (Jones & Nisbett, 1972)
- Persoonlijke opvattingen en overtuigingen (De Los Reyes & Kazdin, 2005)
- Onderwijs-, school- en groeps- en leerstofperspectief: gericht op verbeteren en stimuleren van leerproces in groepssetting
- Medisch perspectief dominant: denken vanuit kindprobleem – probleem oplossen via specialisten en speciale methodieken (Wienen, 2019)
- Sociaal perspectief : factoren in de context worden onvoldoende meegenomen (Wienen, 2019)

Onze onderzoeksvragen per fase

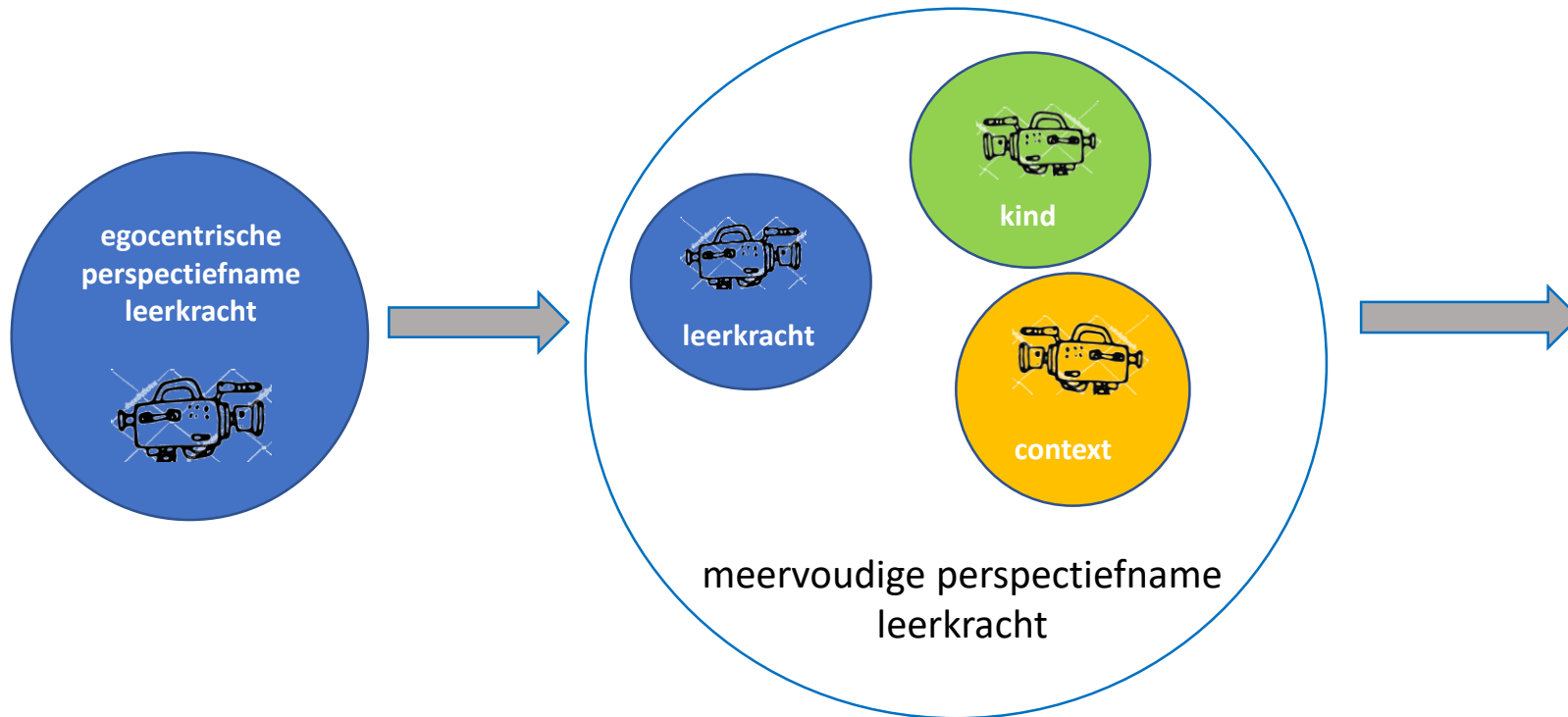
1. Wat zijn methodieken om leerkrachten in het regulier basisonderwijs te leren vanuit verschillende perspectieven naar leerlinggedrag te kijken?
2. Op welke wijze kunnen methodieken voor meervoudige perspectiefname het beste in het regulier basisonderwijs worden geïmplementeerd?
3. Op welke wijze versterkt een blended methodiek de meervoudige perspectiefname van leerkrachten, verbetert dat hun self-efficacy en hun relatie met de leerling?

Onderzoekstype: exploratief actieonderzoek

Perspectiefwisseling - meervoudige perspectiefname

Verwachting bevindingen vraag 3:

- ✓ Toename betrekken sociale context en perspectiefname leerling
- ✓ Toepassen meervoudige perspectiefname in omgang leerlinggedrag
- ✓ Verbetering self-efficacy
- ✓ Verbetering relatie met leerling

De interventie richt zich op self-efficacy van leerkrachten

Blended methodiek meervoudige perspectiefname

- **Presentiebenadering**
(Baart, 2011)
- **Systemische analyse**
(oorsprong Bert Hellinger; Roevens, 2008; Scharmer, 2013)
- **Social perspective taking**
(Roan, Gehlbach & Metcalf 2009)

Training perspectiefwisseling – leidende principes

- Eigen praktijk leerkracht
- Concrete situaties - verhalen leerkracht
- Eigenaarschap leerkracht
- Sluit aan op HGW en reeds bestaand instrumentarium
- Holistische benadering
- Stimuleert herkaderen van eigen perspectiefname en persoonlijk interpretatiekader
- Samen lerend produceren in een digitale leergemeenschap
- Fouten maken daar leren we allemaal van

($P_k = f(M_k, S_k, B_k)$): Hargraeves & Fullan, 2012)

Virtual action learning

1. Activeren voorkennis/
aanscherpen leervraag

2. Selecteren
van informatie

Samen lerend
produceren
vanuit eigen
leervraag

6. Reflecteren

5. Valideren

4. Presenteren

3. Leer interactie

observatie
virtueel

kindgesprek

interview

Uitproberen in klas

Feedback

Video interactie
begeleiding

mdo

Training wordt met inbreng leerkrachten ontwikkeld

- Voorjaar 2020 ontwerpen training
- Eind schooljaar 2020-2021 feedforward deelnemers training verzamelen en training bijstellen

Wat vinden leerkrachten belangrijk?

Onderzoeksinstrumenten

Beoordeling effect interventie:

- Strengths and difficulties questionnaire (SDQ-L)
- Self-efficacy (verkorte versie Ohio State Teacher efficacy Scale (OSTES))
- TOP dossier (handelingsgericht werken / www.topdossier.nl)
- Meetinstrumentje outcome en relatie (leerkracht – kind – ouder)
- Interviews
- portfolio

Beoordeling effectiviteit training:

- Mate van betrokkenheid (CBAM) (Hall & Hord, 2006)
- Interviews
- portfolio

Schets fasen in onderzoeksplan

Check: scholen vinden het haalbaar

Welke producten willen we dat het onderzoek oplevert?

- Gevalideerde leerkrachttraining voor meervoudige perspectiefname
- Handreiking - draaiboek
- Eenvoudig te gebruiken meetinstrumentje outcome – relatie
- artikel in tijdschrift met als doelgroep leerkrachten – intern begeleiders en artikel in wetenschappelijk tijdschrift
- Filmpje(s) leraar24 – andere praktijkgerichte presentaties
- Website openbaar met verhalen, vlogs, filmpje en alle producten bij elkaar, plus alle deelnemers

leerkrachtonderzoekers

- 3 enthousiaste leerkrachten
  - 1 vanuit PPO-NK Sofie Janssen leerkracht werkzaam bij Saks
  - 1 vanuit IJmond - duo bezetting: Kim Aalsma samen Rosalie Kaandorp werkzaam bij Tabijn
- Helpen mee in het onderzoek:
  - Data verzamelen
  - Mee-analyseren
  - Monitoren en stimuleren voortgang
  - Ondersteunen in realiseren gezamenlijke producten

**UIT ONDERZOEK
IS GEBLEKEN
DAT ONDERZOEKEN
VEEL LEUKER IS
DAN ANTWOORDEN
VINDEN**

Loesje

Leergemeenschap in community

Onderzoeksteam NRO

<https://www.ppo-nk.nl/groups/132-onderzoeksteam-nro/welcome>

The screenshot shows a web browser window with the URL [ppo-nk.nl/groups/132-onderzoeksteam-nro/welcome](https://www.ppo-nk.nl/groups/132-onderzoeksteam-nro/welcome). The page has a blue header with navigation icons: Entree, Tijdljn, Werkplek, Groepen, Wie is wie?, Agenda, Zoek, and Deel. Below the header, there is an orange bar with the group name 'Onderzoeksteam NRO' and links for Entree, Tijdljn, Leden(3), Agenda, Chatbox, and Admin.

Komende bijeenkomsten

- 10 sep 14:00 2e bijeenkomst scholen - aanmelding (niet via groene knop maar via link 'ik meld me aan' in tekst e-mail)
- 25 sep gehele dag Werkconferentie NRO
- 31 okt 10:00 Deadline indienen projectvoorstel bij NRO

Onderzoeksvoorstel

- Application overview: Perspectiefwisseling van leerkrachten in het omgaan met leerlinggedrag in de klas
- Startaanvraag Subsidieronde Gedrag en PO
- NWO subsidieregeling

Wijzig widgets

- Hoe betrekken we scholen en houden we ze betrokken?
Welke rol kunnen jullie hierin spelen?
- Hoe willen jullie betrokken blijven?